

gationis (1); 3° neque parochis causa orationis 40 horarum (2); 4° neque etiam verisimiliter infra octavam ss. Corporis Christi (3). Excipitur tamen casus, quo regularibus aliisque a Sede Apostolica speciale et expressum concessum fuerit privilegium, ss. Sacramentum publice exponendi absque licentia ordinarii (4). Ita in decreto Innocentii XI (5) plures publicæ expositiones regularibus archidiocesis Mechliniensis permittuntur absque alia Archiepiscopi Mechl. licentia.

Not. pro publica expositione non requiri licentiam parochi, intra cujus parochiæ limites sita est ecclesia, in qua fit expositio (6); et ordinarium concedendo licentiam, ad libitum apponere non posse conditionem requirendi consensum parochi (7).

24. Ad privatam expositionem neque publica causa, neque facultas Episcopi requiritur, sed causa privata, ut alicujus infirmitas, aut alia privata familiæ necessitas, desiderium alicujus viri religiosi, etc. et consensus præfecti ecclesiæ sufficiunt (8).

Reliqua requisita dicentur num. seq.

DE SERVANDIS CORAM SS. SACRAMENTO EXPOSITO.

25. I. Expositio semper fieri debet cum ea decentia eoque apparatu, quem tanti mysterii dignitas requirit; altare juxta

(1) S. R. C. 13 Sept. 1642, n. 1266-1413.

(2) S. R. C. 4 Junii 1644, n. 1362-1510.

(3) Quia licet id concedatur 20 Ap. 1641, n. 1174-1321, prohibetur tamen 7 Aug. 1655, n. 1617-1764, 1, et per Cong. Conc. 4 Feb. 1719, apud Cavalieri tom. 4, dec. 120. Vid. Cong. Archip. Archid. Mechl. 1836 et 1845, n. VI; Thiers liv. 3, ch. 8.

(4) S. R. C. 24 Nov. 1691, n. 3105-3254.

(5) 20 Maji 1682, Synodicon Belg. tom. 2, p. 380.

(6) S. R. C. 9 Junii 1657, n. 1677-1824; 7 Sept. 1658, n. 1780-1927; 21 Nov. 1711, n. 3694-3843, 4; 4 Sept. 1751, n. 4073-4222.

(7) S. R. C. 4 Sept. 1751, n. 4073-4222.

(8) S. R. C. 31 Maji 1642, n. 1245-1392; 10 Jul. 1687, n. 3013-3162; Bened. XIV, inst. 30; Gardellini in instr. Clem. § 36, n. 2, 9 et 11.

rubricas exacte est instruendum, omnes genuflexiones et reverentiæ ad unguem faciendæ, et omnia religiose observanda sunt, quæ per rubricas præscribuntur (1). Hæc quidem semper, specialiter tamen servanda sunt, dum ss. Sacramentum exponitur, ob reverentiam ei debitam.

Extra preces quadraginta horarum et adorationem perpetuam, ss. Sacramentum non est exponendum ante auroram, etiam in nativitate Domini, neque tempore nocturno reponendum (2).

Sepositis tamen abusibus, est in facultate ordinarii, licentiam exponendi ss. Sacramentum concedere, etsi sacra cæremonia post solis occasum incipiat, ac de nocte finem habeat (3).

Tempore expositionis cavendum est non tantum ab omnibus quæ irreverentiam sed etiam quæ distractionem causare possunt, uti sunt pecuniæ collectiones, nisi istæ fiant juxta ecclesiæ januam et absque rumore (4).

Exposito ss. Sacramento, nulli sæculari ad altare accedere licet, sed luminum cura aliave ministeria per sacerdotem vel saltem per clericum cotta indutum peragenda sunt (5).

II. Super altare, in quo ss. Sacramentum est expositum non sunt collocandæ reliquiæ, nec sanctorum imagines, nec etiam imago divini infantis (6), et multo minus figuræ animarum in purgatorio existentium, licet etiam officium in earumdem suffragium fiat (7). Excipiuntur angelorum imagines, repræsentantes figuram adorantium, ceroferariorum,

(1) Cærem. Ep. lib 1, c. 12, n. 9; Cong. Archip. Dioec. Mechl. 1836 et 1845, VI.

(2) S. R. C. 2 Aug. 1692, n. 3135-3284; 17 Sept. 1785, n. 4272-4421, 4; 27 Sept. 1864, n. 5336, 6.

(3) S. R. C. 17 Dec. 1875, n. 5645.

(4) S. R. C. 31 Aug. 1867, n. 5381, 12.

(5) Instr. Clem. § 7.

(6) S. R. C. 7 Feb. 1874, n. 5572.

(7) S. R. C. 2 Sept. 1741, n. 3970-4119, 5; 19 Maji 1838, n. 4683-4831; Instr. Clem. § 4; Bened. XIV Instit. 30; Gardellini in instr. Clem. § 4, n. 1-6.

thuriferariorum, aut cum symbolis ss. Sacramenti, quæ in altari, exposito ss. Sacramento, optime collocari possunt.

Si imago exposita sit in altari, in quo fit expositio, eadem tempore expositionis tegenda est, pro prudentia et arbitrio Ordinarii (1).

Nec ante altare expositionis ponendæ sunt statuæ aut imagines, quæ, præcipue si prope vel directe ante altare statuuntur, conspectum ss. Sacramenti magis impediunt, attentionem ad se attrahunt, et a ss. Sacramento abducunt. Hoc omnino cavendum est in precibus quadraginta horarum juxta decretum S. R. C. (2), sicut etiam in adoratione perpetua, eo quod ss. Sacramenti cultus harum orationum præcipuus et unicus sit finis, et omnia igitur ita disponenda sint, ut populus totus sit in adoranda Eucharistia intentus. Idem pariter regulariter servandum est in aliis expositionibus publicis, ita videlicet, ut non confundantur diversæ cultus species, latriæ scilicet absolutæ quæ soli Deo debetur, et respectivæ quæ ejus imaginibus præstatur, hyperdulie qua B. V. Maria honoratur, et dulie quæ cæteris sanctis exhibetur. Illas distinctiones omnino tenendas servandasque esse ipsa docet religio, quia nullo pacto licet diversas cultus species simul confundere, et uni dare, quod alteri soli convenit et debetur. Sic v. g. si in eodem altari aliqua statua vel imago loco principali et majori ornata veneranda proponatur; si prope et ante idem altare statua vel imago tanto cum ornata et luminum copia collocetur, ut principale cultus et venerationis objectum censeatur; si per positionem statuæ aut imaginis ante altare, aspectus ss. Sacramenti impediatur; in his et similibus casibus cultus confunditur; principalis et major veneratio status exhibetur, et ss. Sacramentum quasi objectum secundarium habetur, uti a spectatoribus, et præcipue a protestantibus, si forte intervenerint, non tantum reputabitur, sed et judicabitur. Id numquam licet ob hanc simplicem, sed et fundamentalem rationem, quia cultus est

(1) S. R. C. 11 Mart. 1871, n. 5476, IV; 4 Junii 1874, n. 5585, I.

(2) 27 Sept. 1828, n. 4490-4639.

dogmatum repræsentatio; ut autem talis sit, dogmatibus omnino convenire debet, et diversæ cultus species confundi non possunt. Dum vero cessat confusio cultus, uti si ss. Sacramento locus et ornatus principalis tribuatur, aut si statua vel imago ad partem vel remote ab altari collocetur: modo tunc adsit consuetudo, vel sufficiens ratio habeatur, exposito ss. Sacramento, statuas vel imagines exponere licet, sicut S. R. Congregatio in decreto citato 27 Sept. 1828 respondit: *In casu, de quo agitur, servandam esse consuetudinem detegendi seu exponendi imaginem, excepto tempore expositionis quadraginta horarum.*

Item extra missam tabellæ ab altari expositionis omnino amovendæ sunt (1).

III. In altari, in quo ss. Sacramentum est expositum, non licet cantare nec celebrare missam, nisi pro eo reponendo, aut nisi desint alia altaria, in quibus celebrari possit, et celebrandi occurrat necessitas, vel saltem causa rationabilis, ut præceptum audiendi sacrum, ne ss. Sacramentum sine adoratoribus relinquatur, longæva consuetudo difficillime sine offensione abrumpenda, modo s. Eucharistia in missa non distribuatur, hoc enim non licet (2). Ratio est, ut populus adorationi unice sit intentus, et ab ea non distrahatur.

“ Et ideo (ut addi meretur ex cæremoniali Ep.) (3), non
 „ incongruum sed maxime decens esset, ut in altari, ubi
 „ ss. Sacramentum situm est (seu clausum in tabernaculo
 „ custoditur), missæ non celebrarentur, quod antiquitus
 „ observatum fuisse videmus. ”

Hinc etiam fit, ut licentia expositionis tempore missæ solemnis rarius concedatur, quam aliis horis, uti videri potest in decreto Innocentii XI (4). Cujus ratio dari potest, quia

(1) S. R. C. 20 Dec. 1864, n. 5343, 3.

(2) S. R. C. 9 Aug. 1670, n. 2356-2508; 13 Junii 1671, n. 2390-2542, 6; 12 Nov. 1831, n. 4528-4677; 11 Mart. 1837, n. 4662-4811; 9 Maji 1857, n. 5241, 4; 27 Sept. 1864, n. 5336; Gardellini in instr. Clem. § 12, n. 1-7.

(3) Lib. I, c. 12, n. 9. Vid. Gardellini in instr. Clem. § 14, et Gavantus p. 1, tit. XX, u.

(4) 20 Maji 1682. Syn. Belg. tom. II, p. 380.

opus non est ss. Sacramentum infra missam adorandum proponere, cum in hunc finem ad consecrationem populo ostendatur, et in altari ab illo adorari debeat.

IV. Decet, ut ss. Sacramentum in altari majori exponatur: dignitas enim ss. Sacramenti exigit, ut loco principali, ad quem omnium oculi primum diriguntur, exponatur; nisi ex causa rationabili in aliquo laterali altari sit exponendum, modo absit quodlibet irreverentiæ periculum, uti haberi potest ad altare prope januam ecclesiæ (1).

V. « SS. Sacramentum (2) non potest eodem die publice » exponi in pluribus altaribus ejusdem ecclesiæ; nec postquam in uno altari expositum fuerit, ad aliud altare, ut » ibi pariter exponatur, transportari. Quod si sacra communio eodem tempore, quo ss. Sacramentum expositum » est, administranda fuerit; id fiat in altari diverso, sumendo » ss. Sacramentum ex ciborio, et finita communione reponatur in tabernaculo, aut ita velo tegatur, ut conspici non » possit. » Ratio est, ne mens in diversa distrahatur; et si frequens expositio non probetur, quanto minus duplex in eadem ecclesia et eodem tempore.

VI. Si ss. Sacramentum extra tabernaculum solitum exponatur, semper equidem collocandum est in tabernaculo portatili aut in throno cum baldachino proportionato coloris albi, ita ut ostensorium decenter cooperiatur, quin tamen aspectus ejus impediatur. Probari non potest usus quarundam ecclesiarum, quæ solent affigere pannum rubri coloris in cavo ipsius throni, ut ostensorii splendor amplius emineat. Ipsum ostensorium etiam semper deponendum est super corporale, vel saltem super pallam (3).

VII. Non decet longiorem concionem habere coram exposito ss. Sacramento; et si fiat, semper detecto capite fieri debet, etiamsi pyxis velo serico sit obducta, nisi velum ex crassiori materia ante thronum apponatur, ita ut nec ostensorium

(1) Gardellini in instr. Clem. § 3, n. 2; S. R. C. 21 Ap. 1873, n. 5538.

(2) Inn. XI, in dec. sæpius citato.

(3) Instr. Clem. § 5; Gardellini ibidem; Martinucci lib. 3, cap. 8, n. 5.

sorium adstantibus pateat. Velo tamen etiam appposito, cavendum est, ne terga directe vertantur ss. Sacramento, et, si non undique sed tantum a parte concionatoris abscondatur, ne sine adoratoribus relinquatur (1).

VIII. Exposito ss. Sacramento « conveniens esset, ut ob » reverentiam tanti Sacramenti... omnes præsentés... starent » semper, capite detecto, et numquam sederent. Quod si ob » longitudinem officii præstare non poterunt, non omittant » saltem in signum reverentiæ detecto capite, existente » ss. Sacramento super altari, divinis officiis assistere » (2). Si autem ss. Sacramentum velo coopertum sit, « poterit clerus » sedere tecto etiam capite cum bireto, sed laudandus esset, » si sederet detecto capite » (3).

IX. Quando ss. Sacramentum est expositum, omnes cujuscumque conditionis et ordinis, ante illud transeuntes, ad illud accedentes, aut ab eodem recedentes, utroque genu flectere debent, etiamsi tantum in pyxide fuerit expositum (4).

X. Maxime curandum est, non tantum ne ss. Sacramentum expositum solum relinquatur, sed ut cum debita adorantium frequentia honoretur. Maxime etiam decet, ut ex clericis, qui aliis exemplo esse debent, unus vel duo sacerdotes, vel saltem clerici superpelliceo induti, ss. Sacramentum continuo adorent (5) genuflexi ante aliquod scamnum panno decente coopertum, numquam vero super genuflexoria parata (6). « Parochi vero (7), cum ss. Eucharistia in suis

(1) S. R. C. 16 Feb. 1630, n. 698-845, et 23 Sept. 1837, n. 4666-4815, IV. Vid. Gardellini in instr. Clem. § 32, n. 7 et seq.; Cavalieri tom. 4, dec. 136; Bauldry p. 1, c. 10, n. 14; *Revue des sciences ecclésiast.*, tom. 28, fol. 253.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 33, n. 33.

(3) S. R. C. 10 Sept. 1796, n. 4320-4469, 3; Gardellini in instr. Clem. § 25, 4-7.

(4) S. R. C. 19 Aug. 1651, n. 1480-1627, 6; 7 Maji 1746, 4032-4181, 9.

(5) S. R. C. 10 Sept. 1701, n. 3448-3597, 18; Vid. Gardellini in instr. Clem. § 9, n. 1-11; Thiers liv. 3, ch. 5, n. 3; Cong. archip. archid. Mechl. 1845, n. VI.

(6) Instr. Clem. § 9; Gardellini ibid., n. 13.

(7) Bened. XIV, instit. 30.

„ templis exponenda erit, sacerdotes aliosque sacris ordi-
 „ bus initiatos, qui parochiæ adsciti sunt de hac re admone-
 „ bunt, quorum nomina in tabella ad sacrarium affigenda,
 „ tempusque horarum designabit, ut eo modo ad precationem
 „ præsto sint. Quod si tanta illorum copia, quæ sufficiat,
 „ in ipsa parochia non versetur, tum parochus ad alios
 „ confugiet, qui huic muneri satisfaciant. „ Sacerdotes in
 ss. Sacramenti adoratione stolam assumere possunt (1).

XI. Exposito ss. Sacramento nemini debetur reverentia (2),
 neque Episcopo præsentis (3).

XII. De perpetua ss. Sacramenti adoratione, quæ in plu-
 ribus diœcesibus et ecclesiis fieri solet, hoc loco opportuno
 addi et notari possunt sequentia :

1. Ubi dies adorationis perpetuæ incidit in dominicam
 palmarum, benedictio palmarum, „ si fieri debeat, vel de-
 „ ceat, facienda erit in alio sacello laterali, quo magis fert
 „ ecclesiæ structura, distante ab ara maxima, in qua ss. Sa-
 „ cramentum expositum est, servatis omnibus cæremoniis
 „ in missali præscriptis, sed absque processione „ (4). Quod
 si ecclesia sit nimis angusta, vel unum tantum habèatur
 altare, tunc expedit potius, ut benedictio palmarum omit-
 tatur, prout in civitatibus absque incommodo fieri potest,
 cum in aliis ecclesiis palmæ benedicantur. Si autem omitti
 nequeat, ss. Sacramentum competenti velo interea occultari
 potest, ut fiat benedictio absque processione : vel cum ado-
 ratio perpetua non requirat, ut ss. Sacramentum continuo
 exponatur, hoc potius in tabernaculum reponitur, illudque
 clauditur; facta benedictione palmarum et deinde processione
 ss. Sacramentum rursus exponitur, sed absque benedictione.

Eodem modo procedendum est in festo purificationis, et
 feria quarta cinerum.

(1) S. R. C. 17 Aug. 1833, n. 4565-4714, 2; Gardell. loc. cit.

(2) S. R. C. 31 Aug. 1793, n. 4301-4450.

(3) S. R. C. 27 Feb. 1847, n. 4910-5063, 6. Vid. Praxis Pontificalis
 tom. 1, n. 155.

(4) S. R. C. 17 Sept. 1822, n. 4440-4590, 10.

2. A mane feriæ quintæ in Cœna Domini ad mane Sabbati
 Sancti a prædicta expositione omnino cessandum est (1). Feria
 quinta finita missa fit processio, et calix cum s. Hostia porta-
 tur ad locum, ubi reponi tunc solet, ibique ardentibus semper
 cereis, adoratio continuatur. Vesperi autem benedictio cum
 ss. Sacramento est omittenda.

Feria sexta in parasceve adoratio coram ss. Sacramento
 in sacro sepulchro mane facienda est, benedictio cum ss. Sa-
 cramento danda non est, neque ulla alia facienda expositio (2);
 sed missa præsanctificatorum finita, altare denudandum est,
 et adorationis horæ, sive domi sive in ecclesia implendæ sunt
 sicut alias de nocte fieri oportet.

Sabbato sancto ss. Sacramentum tantum exponitur post
 missam solemnem, deinde reliqua fiunt more solito, et vesperi
 benedictio datur.

In ecclesiis et oratoriis, in quibus functiones tridui sacri
 fieri non solent aut defectu ministrorum fieri nequeunt, ab
 altaris ornatu abstinendum, ab expositione ss. Sacramenti
 „ omnino cessandum est a mane feriæ quintæ usque ad mane
 „ sabbati sancti „ (3), et adoratio perpetua in ecclesia vel
 domi prosequenda.

3. In festo s. Marci et diebus rogationum nihil obstat,
 quominus ss. Sacramentum patenter exponatur. Attamen
 si processio extra ecclesiam fiat, curandum est, ut interea
 sufficiens adsit adorantium numerus; et si intra ecclesiam
 fieri soleat, præstat eandem omittere et genibus flexis lita-
 nias cantare coram ss. Sacramento, nisi interim ss. Sacra-
 mentum in tabernaculum reponatur, ut supra de dominica
 palmarum dictum est.

4. In commemoratione fidelium defunctorum licet recitare
 officium defunctorum, et celebrare missam solemnem et
 etiam privatas de *Requiem*, non autem ad altare expositionis.
 Si unicum sit altare, tunc vel officium et missæ celebrantur

(1) S. R. C. 18 Maji 1883, Marianopolitana n. 5871, V.

(2) S. R. C. 12 Mart. 1836, n. 4628-4777, 4.

(3) S. R. C. 12 Mart. 1661, n. 1951-2098.

in colore violaceo, vel ss. Sacramentum interea in tabernaculo reconditur (1).

Quoad commemorationem ss. Sacramenti in missa faciendam vide tom. 1, n. 73, quoad colorem adhibendum ibidem n. 158, quoad crucem ponendam super altare n. 181, quoad cereos accendendos n. 184.

RITUS EXPONENDI ET DEPONENDI SS. SACRAMENTUM.

26. Sacerdos etsi superpelliceo et stola tantum indutus esse debeat, decet tamen, ut etiam pluviali induatur (2), eique assistat alter sacerdos superpelliceo indutus. Procedunt ad altare primo laici cum luminaribus si comitentur (3), tum thuriferarius cum deferente naviculam incensi a sinistris, deinde duo ceroferrarii et alii clerici portantes funalia, tum sacerdos superpelliceo indutus, et ultimo sacerdos celebrans. Duo ultimi incedunt tecto capite et manibus junctis (4). Si hi omnes semper et ubique adesse nequeant, saltem minister sacerdoti inserviens, superpelliceo indutus, adhibendus est (5).

Notandum est, ss. Sacramentum exponendum et deponendum esse manibus sacrorum ministrorum, non autem ope cujusdam machinæ, qua Ostensorium elevatur et deponitur (6),

Cum pervenerint ad altare, sacerdos et assistens bireta tradunt ministro; omnes genuflectunt unico genu in plano (7), sacerdos in medio altaris, assistens ad ejus dextram, ut promptior sit ad ministrandum, et alii juxta sed aliquantulum post illos. Mox surgentes flectunt utroque genu sacerdos

(1) S. R. C. 16 Sept. 1801, n. 4328-4477, et dec. gen. 27 Jun. 1868, n. 5403.

(2) S. R. C. 22 Jan. 1701, n. 3426-3575, 5; Bissus, E. n. 232, § 1; De Carpo p. 3, n. 186.

(3) S. R. C. 22 Januarii 1876, n. 5650, I.

(4) Cavalieri tom. 4, dec. 153, I.

(5) Cong. Archip. Archid. Mechl. 1845, VII.

(6) S. R. C. 7 Jul. 1877, n. 5701; Acta Sanctæ Sedis, vol. XI, fol. 575.

(7) Cærem. Ep. lib. 1, c. 15, n. 5.

et assistens in infimo gradu altaris, et reliqui in plano, et ibi aliquantisper orant. Post brevem hanc orationem, sacerdos, si non habeat alium sacerdotem assistentem, accedit ad altare, ibi prævia facta reverentia (*genuflexione juxta Merati et Cavalieri*), aperit tabernaculum, genuflectit unico genu, et si ss. Sacramentum in eodem tabernaculo expositum maneat, lateraliter descendit ad ss. Sacramentum incensandum, ut infra dicitur; si autem in eminentiorem thronum ejusdem altaris sit collocandum, aperto tabernaculo et facta genuflexione, vel similiter immediate descendit ad incensandum; vel prius extrahit ostensorium et ponit super corporale in medium altaris, et denuo facta genuflexione descendit; vel melius (1) extrahit ostensorium, non autem ponit in medium altaris, sed illico in locum eminentiorem, et facta genuflexione descendit ad incensandum.

Si s. Hostia in pyxide posita sit, aperto tabernaculo, genuflectit, pyxidem de tabernaculo extrahit, ponit super corporale et discooperit; tum genuflectit, et erectus s. Hostiam collocat in ostensorium; si digitis s. Hostiam tetigerit, eosdem abluit, et abstergit; deinde pyxidem et ostensorium claudit, et pyxidem reverenter in tabernaculum reponit; iterum genuflectit et ostensorium vel in tabernaculum, vel in medium altaris, vel in locum eminentem collocat, ut supra dictum est.

Simul ac sacerdos descendit, genuflectit utroque genu super infimum gradum altaris cum capitis, non autem corporis inclinatione; mox surgens, se aliquantulum versus cornu evangelii retrahens, et stans facie ad cornu epistolæ versa, imponit incensum absque benedictione et nihil dicens. Deinde genuflexus in infimo gradu (2) ss. Sacramentum ter incensat cum capitis inclinatione ante et post incensationem (3). Tum si ostensorium in locum eminentem collocandum sit, mox surgens, ascendit, et facta genuflexione, illud

(1) Cavalieri tom. 4, dec. 153, n. III et IV.

(2) Merati p. 4; tit. 12, n. 17.

(3) S. R. C. 26 Mart. 1859, n. 5285, 3.